

СЛОВАШКИ АВАНГАРДИЗЪМ

1919

- Започва да излиза списание “Младе Словенско” (“Mladé Slovensko”, бълг. “млада Словакия”) под редакцията на Ладислав Новомески – емблематична фигура на словашкия авангардизъм.

1922

- Започва да излиза списанието за модерна литература “Свойет” (“Svojet”, бълг. “отечество”).

1924

- Започва да излиза списание “Дав” (“Dav”, бълг. “тълпа”) – най-представителното периодично издание за модерна литература. Около списанието се създава творческа група, изразяваща стремежите на лявоориентираното младо поколение, представяно главно от писателите Владимир Клементис, Лацо Новомески, Даниел Окали, Ян Роб-Поничан, от художниците Микулаш Галанда, Коломан Сокол, Людовит Фула и много други словашки творци. Списанието излиза до 1937 г. Негов редактор е Лацо Новомески.
- Излиза “Сборник на младата словашка литература”, включващ авангардни творби на млади автори. Книгата е издадена в Прага от словашкия поет Ян Смрек.

1925

- В сп. „Младе Словенско“ излиза статията „Сюрреализъм“ („Nadrealismus“) от Иван Хорват, а в сп. „Ватра“ („Vatra“) е отпечатана информацията „Ново направление в литературата“. Двата текста представляват първото запознанство на словашката публика с френския сюрреализъм.
- Гейза Вамош – унгарец по народност, издава експресионистичен сборник с разкази „Очите на Едит“ („Editino očko“).

1928

- Гейза Вамош издава експресионистичния роман „Атомите на Бога“ („Atomy Boha“).

1931

- Франьо Крал издава стихосбирката „Balt“ („Балтика“) в духа на поезията.

1932

- Лацо Новомески издава стихосбирката „Ромбоид“ („Romboid“), в която прилага поетиката на поезията.

1933

- Валентин Бениак издава стихосбирката „Кралска окова“ („Kráľovský reťaz“), която го свързва с поезията, но скоро ще се ориентира към сюрреализма.
- Излиза един от най-задълбочените анализи на сюрреализма на словашка почва – рецензията на Михал Поважан за книгата на Андре Брьотон „Скачени съдове“.
- Ладислав Новомески издава стихосбирката „Отворени прозорци“ („Otvorené okná“).
- Рудолф Фабри издава поетистичната стихосбирка „Отсечени ръце“ („Uťaté ruky“), в която се долавят и първите симптоми на сюрреализма. Фабри ще се утвърди като лидер на словашкия сюрреализъм.
- Валентин Бениак издава стихосбирката „Лунапарк“ („Lunapark“).

1938

- Формира се групата „Авангарда 38“ („Avantgarda 38“), която обединява философи и писатели, застъпващи естетиката на структурализма и сюрреализма. В нея участват най-изявените поети сюрреалисти Фабри, Бунчак, Райсел, Рак и др.; както и литературните изследователи Микулаш Бакош и Игор Хрушовски.
- Започва самостоятелното развитие на словашкия сюрреализъм, превърнал се в началото на 40-те години в основен носител на художествени промени в словашката литература. Събитие в този смисъл става съдържанието на специалния брой на сп. „Словенске смери“

(„Slovenské smiery“, бълг. „словашки насоки“) – по-късно издадено и като самостоятелна брошура под заглавието „ДА и НЕ“ („ANO a NE“), включващо творби на Рудолф Фабри, Владимир Райсел, Морис Мителман-Дедински, Юлиус Ленко и др.

- В специалния брой на сп. „Словенске смери“ е поместена и програмната декларация „Някои предпоставки на научната работа в Словакия“, подписана от Микулаш Бакош, Игор Хрушовски, Андрей Мелихиерчик, Йозеф Хрозиенчик, Ернест Сикора, Михал Поважан и др. млади учени. С тази декларация се учредява „Общество за научен синтез в Братислава“, подкрепящо усилията на Пражкия лингвистичен кръжок и Виенския кръг.

1939

- Ян Смерек започва да издава в Братислава списание за модерна литература и изкуство „Елан“ („Elán“, бълг. „устрем“), което започва да излиза най-напред в Прага през 1930 г. Списанието е между водещите периодични издания за литература и изкуство, даващо поле за изява на новите художествени търсения и анализиращо развитието на авангарда в словашката и европейската литература.
- Стихосбирката на Владимир Райсел „Виждам всички дни и нощи“ („Vidím všetku dni a noci“) е значимо явление на словашката сюрреалистичната поезия.

Дарина Дончева